

Geopark de Hondsrug

Van alle tijden...

Werkboek IJstijden groep 5-6

Naam _____

Groep _____

www.geoparkdehondsrug.nl

Dit project is mede mogelijk gemaakt door de Europese Unie, Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het ministerie van EU en het Samenwerkingsverband Noord-Nederland, KOERS NOORD

In het verhaal van Manny heb je kunnen lezen hoelang de ijstijd duurde. Wanneer eindigde de laatste ijstijd?

In het verhaal van Manny werd verteld dat in de ijstijd verschillende landen onder het ijs lagen. Ook een deel van Nederland lag onder het ijs. Weet jij welke provincies dit waren?

Misschien ken je ook al enkele andere landen die onder het ijs lagen. Schrijf de namen van die landen hieronder.

Mensen jaagden in de ijstijd vaak. Hiervoor gebruikten ze onder andere speren.

Vraag je leerkracht om een stukje klei. Maak van dit stukje klei een speerpunt. Je mag daarna heel even naar buiten om een geschikte tak te vinden, waaraan je je speerpunt kunt maken.

Je heb dan je eigen speer gemaakt om mee te jagen.

Les 2 groep 5/6 Dieren die samen met Manny leefden

In het verhaal van Manny kwamen verschillende dieren voor die in de ijstijd in Drenthe leefden. Welke dieren waren dit?

Mammoeten lijken erg veel op olifanten. Toch zijn ze niet helemaal hetzelfde. Kun jij drie verschillen noemen?

1.

2.

3.

Uit de ijstijd zijn ook grotschilderingen gevonden van de mensen die in die tijd geleefd hebben. Zij schilderden bijvoorbeeld verschillende dieren op de muren van de rots. Zo schilderden deze mensen ook mammoeten.

Jullie hebben gekeken naar een filmpje over grotschilderingen. Jullie maken op A2 karton een eigen grotschildering. Dit doe je van de dieren die in de ijstijd leefden. Deze dieren heb je als het goed is in de eerste opdracht van deze les al eens op geschreven.

Zorg voordat je begint met de opdracht, dat je tafel goed bedekt is met oude kranten. Haal bij je leerkracht een doosje Wasco (per groepje 1 doosje) en het A2 papier.

Zorg ervoor dat de opdracht binnen de tijd af komt. Succes!

www.geoparkdehondsrug.nl

Dit project is mede mogelijk gemaakt door de Europese Unie, Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het ministerie van EU en het Samenwerkingsverband Noord-Nederland, KOERS NOORD

Les 3   groep 5/6   Leren Jagen

In het verhaal van Manny is jullie verteld hoe de mensen leerden jagen. Ze gingen nooit zomaar op pad. Ze moesten hiervoor eerst oefenen. Eerst krijgen jullie een aantal vragen over het leren jagen en daarna kun je het zelf proberen.

Vroeger werd er niet gejaagd met geweren maar met andere wapens. Weet jij waarvan deze wapens gemaakt zijn?

Ze gebruikten niet alleen het vlees, maar gebruikten ook de botten en de huid. Waarvoor gebruikten ze dit?

In de ijstijd dachten mensen dat het dragen van een amulet geluk bracht. Vraag je leerkracht om een stukje klei en kneed deze naar de gewenste vorm. Maak er een eigen teken in dat bij jou past. Daarna lever je je amulet in bij de leerkracht. Deze gaat de amuletten bakken.

www.geoparkdehondsrug.nl

Dit project is mede mogelijk gemaakt door de Europese Unie, Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het ministerie van EU en het Samenwerkingsverband Noord-Nederland, KOERS NOORD

Les op locatie: Hunebedcentrum Borger

Speurtocht IJstijd

1. Loop de filmzaal uit en zoek de hunebedbouwers. Welke wapens dragen zij bij zich? Waar zijn deze van gemaakt?
_____
2. Zoek de vos die een dier gedood heeft. Welk dier heeft de wolf gedood? Welke dieren leefden in de ijstijd?
_____
3. Ga opzoek naar de uitstalling van verschillende soorten stenen. Hoeveel soorten graniet vind je hier?
_____
4. Ga opzoek naar informatie over de ijstijd. Wanneer was de voorlaatste ijstijd?
_____
5. Tot welke provincies kwamen de ijskappen in de ijstijd?
_____
6. Breng een bezoek aan het hunebed en verlaat deze daarna aan de andere kant. Hoe heet het volk dat in de 20ste eeuw nog steeds mensen begroef in stenen graven?
_____
7. Ga opzoek naar de computers. Maak daar de vragen over de ijstijd / prehistorie. Maak de vraag die gelijk is aan je groepsnummer.
_____
_____
8. Buiten het gebouw is de keientuin. Hoeveel keien liggen er voor het water?
_____

9. Nadat je het Hunebedcentrum verlaten hebt, sla je links af. Ga op zoek naar het hunebed dat dichtbij het Hunebedcentrum ligt. Hoeveel dekstenen heeft dit hunebed?

---

10. En hoeveel draagstenen heeft dit hunebed?

---

11. Uit hoeveel segmenten bestaat dit hunebed dan?

---

12. Zoek vanaf het hunebed de kortste weg naar de keientuin. Leg uit wat een gidsgesteente is.

Les 5 groep 5/6 Het einde van de ijstijd

In het verhaal van Manny wordt verteld dat het ijs begon te smelten. Dit betekent dat de ijstijd ten einde kwam. Wanneer kwam deze ijstijd ten einde?

Door welke factoren konden de mammoeten niet meer overleven?

Met het smelten van de gletsjers en daarmee ook sneeuw en ijs kwamen grote stenen naar Nederland en andere landen van Europa.

Wat bouwden de nieuwe bewoners ermee?

In de afgelopen lessen over de ijstijd ben je meer te weten gekomen over het ontstaan en het leven in de ijstijd.

Met alle informatie die je nu hebt ga je een muurkrant maken. Dit doe je in tweetallen. Zorg ervoor dat je de informatie goed combineert met foto's / afbeeldingen.

Uiteindelijk is het de bedoeling dat je de muurkrant gaat presenteren aan elkaar.